

310812 - «لباس» در قرآن کریم برای پوشاندن عورت و زیبایی است

سوال

آیا لباسی که در قرآن کریم، سوره اعراف از آن نام برده شده لباس پوشاندن عورت است یا لباس زینت و زیبایی؟

پاسخ مفصل

الحمد لله.

الله تعالی می‌فرماید:

يَا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُؤَارِي سَوْآتِكُمْ وَرِيشًا وَلِبَاسُ التَّقْوَىٰ ذَٰلِكَ خَيْرٌ ذَٰلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ (٢٦) يَا بَنِي آدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ كَمَا أَخْرَجَ أَبَوَيْكُم مِّنَ الْجَنَّةِ يَنْزِعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوْآتِهِمَا إِنَّهُ يَرَاكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ [اعراف: ٢٦ - ٢٧]

(ای فرزندان آدم، هشیار تا شیطان شما را به فتنه نیندازد چنان‌که پدر و مادر شما را از بهشت بیرون راند و لباسشان را از ایشان برکند تا عورت‌هایشان را بر آنان نمایان کند. در حقیقت او و قبيله‌اش شما را از آن‌جا که آن‌ها را نمی‌بینید می‌بیند. ما شیاطین را دوستان کسانی قرار دادیم که ایمان نمی‌آورند).

لباسی که در این آیه کریمه از آن یاد شده هم لباس پوشاننده عورت و هم لباس فاخری که برای زیبایی به کار می‌رود را در بر می‌گیرد.

در همین آیه، معنای سخن الله متعال این است که «ای بنی‌آدم از فضل والای خود برای شما لباسی فرو فرستادیم که عورت‌های شما را می‌پوشاند و لباسی دیگر که با آن خود را در برابر یکدیگر زیبا می‌سازید.

و لباس خشیت و فروتنی در برابر الله، که این برایتان بهتر از دیگر لباس‌هاست، زیرا شما را از عذاب الله در امان می‌دارد. این چیزی که در اختیار بنی‌آدم نهادیم - از هر نوعی باشد - از نشانه‌های الله است که گواهی است بر قدرت و فضل و رحمت او، باشد که پند گیرند و از معصیت او دوری کنند.

این ندا را برای اهمیت این پند و توصیه، برای بنی آدم تکرار کرده است.

به این معنی که: ای فرزندان آدم، شیطان شما را با وسوسه‌اش در فتنه و محنت نیندازد که زشت را زیبا و زیبا را زشت سازد و در نتیجه از بهشت محروم و وارد دوزخ شوید، پس به هوش باشید که با وسوسه او به فتنه نیفتید و مجازات نشوید...

همان‌طور که والدین شما، آدم و حوا را به فتنه انداخت و به سبب پیرویش از بهشت بیرون ساخت، پس از آن‌که باعث شد لباس آنان برداشته شود و عورت‌هایشان برایشان نمایان گردد. و کشف عورت، بر باد رفتن آدمیت و اخلال در سطح [والای] انسانیت است.

إِنَّهُ يَرَاكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ (او و قبیله‌اش شما را از جایی می‌بینند که آنان را نمی‌بینید) قبیله او: یعنی گروه و جماعت او و منظور از قبیله ابلیس، سربازان او از جنیان است.

این جمله، تعلیلی برای این نهی مبنی بر عدم تأثیر گرفتن از فتنه شیطان است و تأکیدی است برای هشدار نسبت به شیطان، زیرا اگر دشمن تو قادر باشد از جایی که نمی‌دانی به تو برسد، شایسته است که به شدت نسبت به او هشیار باشی چرا که شیطان همانند خون در رگ‌های انسان در جریان است، پس از مکر پنهان او و نیرنگ سربازانش برحذر باشید تا در دام او نیفتید.

إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ (ما شیاطین را دوستان کسانی قرار داده‌ایم که ایمان نمی‌آورند): ما شیاطین را رهبران کسانی قرار داده‌ایم که به الله و پیامبرش باور ندارند و شیاطین به سبب آن‌که آنان بر دور ریختن عقل و تباه ساختن فطرتشان پافشاری می‌کنند، اغوای آنان را بر عهده دارند» (التفسیر الوسیط: ۱۴۰۲/۳).

علامه سعدی در تفسیرش (۲۸۵) می‌گوید: «هنگامی که الله، آدم و همسرش و ذریه‌اش را به زمین فرو آورد، آنان را از وضعیت ماندنشان در زمین آگاه ساخت که زندگی‌شان در زمین به مرگ می‌انجامد و پر است از امتحان و ابتلا و همچنان در آن خواهند ماند و پیامبران به سویشان فرستاده می‌شوند و کتاب‌ها برایشان نازل خواهد شد تا آن‌که مرگشان فرا رسد و در همین زمین دفن می‌شوند و سپس هنگامی که برانگیخته شوند و آنان را به سوی سرزمینی که خانه حقیقی آنان است بیرون خواهد آورد، خانه‌ای که خانه ماندن است.

سپس با چیزی که باعث خوشحالی‌شان است یعنی لباسی ضروری و لباسی که هدف از آن زیبایی است، بر آنان منت نهاده است.

و همین‌طور دیگر چیزها مانند غذا و نوشیدنی و وسایل حمل و نقل و ازدواج و مانند آن که الله قسمت ضروری و قسمت مکملش را برایشان فراهم ساخته و بیان کرده که این‌ها به ذات خود غایت نیستند بلکه قرار است یاری دهنده آنان برای عبادت و طاعت او باشد، از همین رو می‌فرماید: **وَلِبَاسُ التَّقْوَىٰ ذَٰلِكَ خَيْرٌ** (و لباس تقوا، آن بهتر است) یعنی بهتر از لباس حسی است، زیرا لباس تقوا با بنده می‌ماند و کهنه و پاره نمی‌شود و زیبایی قلب و روح است.

اما لباس ظاهری، هدفش پوشاندن عورت آشکار در وقتی از اوقات یا زیبا شدن انسان است که بیش از این سودی ندارد. همچنین با در نظر گرفتن نبودن این لباس، عورت آشکار می‌شود، چیزی که در صورت ضرورت، عیان شدنش زبانی به بنده وارد نمی‌سازد اما اگر نبودن لباس تقوا را در نظر بگیریم، این‌جا عورت باطن او آشکار می‌شود و خاری و رسوایی به بار خواهد آورد.

ذَٰلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَكَّرُونَ (این از نشانه‌های الله است، باشد که یادآور شوید) یعنی: آن‌چه درباره لباس برایتان ذکر شد برای آن است که آن‌چه به سود و زیان شماست را به یاد آورید و لباس ظاهر را با لباس باطن مقایسه کنید.

و الله تعالی با هشدار بنی آدم از این‌که شیطان با آنان همان کاری را انجام دهد که با پدرشان کرد، می‌فرماید: **يَا بَنِي آدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ** (ای فرزندان آدم، شیطان شما را به فتنه نیندازد) به این صورت که گناه را برایتان زیبا جلوه دهد و شما را به سویس فرا خواند و به انجامش ترغیب‌تان کند و در نتیجه تابع او شوید **كَمَا أَخْرَجَ أَبَوَيْكُم مِّنَ الْجَنَّةِ** (چنان‌که پدر و مادر شما را از بهشت بیرون راند) و آنان را از جایگاه والا به جایی پایین‌تر آورد و او می‌خواهد همین کار را با شما انجام دهد و در این راه از هیچ تلاشی فروگذار نمی‌کند تا آن‌که اگر توانست شما را به فتنه اندازد، بنابراین باید نسبت به او هشیار باشید و در برابر او لباس جنگ بپوشید و از مواضعی که به سوی شما هجوم می‌آورد غافل نباشید.

زیرا او همواره شما را تحت نظر دارد و او و سربازانش از جنیان شما را از جایی که شما آنان را نمی‌بینید، می‌بینند و ما شیاطین را اولیای کسانی قرار داده‌ایم که ایمان نمی‌آورند، بنابراین عدم ایمان همان چیزی است که موجب بسته شدن عقد ولایت میان انسان و شیطان است، زیرا:

إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ (۹۹) **إِنَّمَا سُلْطَانُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ وَالَّذِينَ هُمْ بِهِ مُشْرِكُونَ** [نحل: ۹۹ - ۱۰۰]

(او را بر کسانی که ایمان آورده‌اند و بر پروردگارشان توکل می‌کنند تسلطی نیست (۹۹) تسلط او تنها بر کسانی است که وی را به دوستی می‌گیرند و بر کسانی که آن‌ها به او (الله) شرک می‌ورزند.)»

اسلام سوال و جواب

ناظر كل:
شيخ محمد صالح المنجد

برای مطالعه پژوهشی مهم درباره امور متعلق به لباس، پاسخ به پرسش شماره (309147) را ببینید.

والله اعلم.